

МІСЯЧНИК
ЛІТЕРАТУРИ, МУСІУМТВА
І ЕРОМАДЄБРОГО ЖИТТЯ
FOR UNITY OF NATION

II-III

P

A

ЗА ЄДНІСТЬ НАЦІЇ

FOR THE UNITY OF THE NATION

Місячник літератури, мистецтва і громадського життя

Редагує колегія. Видає видавнича спілка „Бунчук” — „BUNCHUK” PUBLISHERS

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й АДМІНІСТРАЦІЇ: 5, MORAT STREET, LONDON, S.W.9., ENGLAND.

РІК II

ЛЮТИЙ-БЕРЕЗЕНЬ 1955

ЧИСЛО 2-3 (6-7)

ПОДЯКА ГЕТЬМАНИЧА ДАНИЛА

Не маючи змоги відповісти окремо на кожний з численних листів, які надійшли до мене з нагоди Різдва Христового, Нового Року і моїх іменин складаю цією дорогою сердечну подяку за привіти і побажання — Високим Достойникам і Духівництву обох Українських Церков; всім Проводам Краєвих Гетьманських Організацій, як в Європі, так і в заокеанських країнах;

Відділам тих Організацій, які надіслали мені безпосередньо, або передали свої привіти і побажання за посередництвом української преси; Українським політичним і суспільно-громадським Інституціям і Організаціям та Редакторам української преси.

Дякую зокрема всім зорганізованим

Гетьманцям і прихильникам Гетьманської Ідеї та всім українським людям доброї волі, що надіслали мені свої індивідуальні привіти.

Вияв Вашої уваги та зичливості є для мене великою моральною підпорою на життєвому шляху і дає мені нові і свіжі сили для продовження боротьби за спільне і дороге всім нам Українське Діло.

Всім Вам бажаю в Новому Році всього найкращого, а зокрема і особливо завзяття і успіху у Вашій праці — в душі всеукраїнської єдності і солідарності на славу Божу та на добро і велич України.

ДАНИЛО СКОРОПАДСЬКИЙ

(в.р.)

Лондон, 20-го січня 1955 р.

Його Світлості Ясновельможному Панові Гетьманичеві ДАНИЛОВІ в день народження, 13-го лютого, найщиріший привіт і найкращі побажання складає —

РЕДАКЦІЯ

* * *

В моїй дальшій роботі шукатиму, як і досі, ключа до створення справжньої, органічної української єдності, яка є передумовою, а в одночас і запорукою нашого кінцевого успіху. Для досягнення цього не відкидатиму помічної руки ні одного чесного українського патріота, якому на серці лежить добро і велич України.

Гетьманич ДАНИЛО СКОРОПАДСЬКИЙ

Ми не хочемо нищити опозицію, але хочемо щоб вона будувала поправляючи, а не руйнувала розкладаючи. Тільки Гетьман може в одну націю сполучити „лівих” і „правих” українців, які без Гетьмана будуть творити, завжди дві себе виключаючи і тому засуджені на загибель, „нації”.

Як не буде українського Гетьмана, ви будете опозиціоністами в Москві або в Варшаві. Тому коли ви хочете Держави Української, то мусите бути опозицією Гетьмана, а не опозицією проти Гетьмана.

В. ЛИПІНСЬКИЙ

Л. Омеляненко

БРАТОВІ

Ні, мій брате, я забудь не в силі
Дальніх днів голодної весни,
Вечорів, як разом на могилі
Третій зір ловили ми ясних.

Як, припавши до землі степної,
Плакали удвох серед полів,
Як голодні, з синєви річної
Крали рибу з повних ятерів.

Як нечами на колгоспній ниві
Колоски збирали крадькома...
Ах, ви дні дитинства нещасливі
І життя непростена зима!...

Ти підріс. Та у полях пшениці
Залпами озвалася війна
Й при дорезі з нашої криниці,
Де цвіла калина запашна,

Нанували коней ескадрони
Змучених боями вояків,
Непускали ворожим попони
І губились в куряві шляхів.

В сорок третім я пішов за ними...
Брате, скільки пройдено доріг!
В бліндажах під зорями чужими,
Де людських страждань лежав поріг,

Де ми з танками ходили разом
У диму, у крові у поті,
Де жорстока смерть твердим алмазом
Нас зрізала десь на самоті.

Світлу пам'ять про далекі роки
І сліди твоїх дитячих сліз,
Крізь бої, крізь горестей потоки,
Під шинелею, в душі проніс.

Де тепер ти? Чи живий, здоровий,
Чи в поля виходиш, як колись?
Чи шепоче вітер колосковий
Про роки, що кров'ю облились?...

На причілку, чи цвітуть жоржини,
Дві берези наші, чи ростуть?
Ех, мій брате, думами з чужини
Рідних зір мені не досягнуть!...

Вийди ж в степ на ту стару могилу,
Де ми плакали дїтьми колись,
Рідну постять нагадай похилу
І за мене Богу помодись.

Ів. Халява

ВІСТКА

О, дим — димок,
Летиш без меж,
А рій думок
З тобою теж.

В далекий край
Вони летять
І, неню, знай
Розвеселять.

Оставсь живим,
Хоч ще не згас
Пожар і дим...
Та прийде час,

Повстане світ
І здушить тлінь —
Тоді в воріт
Меня зустрінь!...

О. Капітанчик

СНІЖИНКИ

Мов пух той біленький,
Йде з неба сніжок,
Як вітер легенький,
Як усміх діток.

Як промінь, що вранці
Сія до вікон,
Як чесно по праці
Заслужений сон.

Як перше кохання,
Чи хвилі Десни,
Пташок щебетання,
Як спогад весни.

Чи в тихім кружлянні,
Чи в ритмі вітрів,
Несе він дихання
Річок і морів.

Маленькі сніжинки
З краплинок води,
В зимі на ялинки
Легенько лягли.

Проф. др. Н. Полонська-Василенко

ПЕРЕЯСЛАВСЬКИЙ ДОГОВІР В ОЧАХ ЙОГО СУЧАСНИКІВ (Закінчення)

Як сприйняла Переяславський договір Польща.

Польща перша зрозуміла нову ситуацію: вже 16 березня 1654 р., за два місяці після Переяславської угоди, шляхтич Павло Олексі польський конфідент, писав полк. Богунові, що „Хмельницький — бувши вашим товаришем, нині став вашим паном”¹⁾. Того ж 1654 р. соймовий маршалок Зубровський казав в соймовій промові: „Річпосполита на саму дискрецію України (благоусмотріння) Хмельницького віддана” (Підкреслюємо — не Москви, але України). Дійсно — для Польщі козаки перестали бути „взбунтованими рабами”, як вважали їх після Жванця. Поляки почали вживати ріжних заходів для замирення з Україною. Року 1655, коли московські і українські війська стояли під Львовом, до Хмельницького прибув польський посол Станіслав Любовицький з мирними переговорами: в розмові з ним Хмельницький сказав твердо: „Я став уже паном всієї Руси і не віддам її нікому”. Я підкреслюю цей вираз — „став уже” — бо Переяславський договір знищив всяку тінь залежності від Польщі.

Так розуміли справу й інші держави. Польща того ж року, не полагодивши справи з Хмельницьким, звернулася по підтримку до Криму. Посол польський казав ханові, що „осібна держава, яку будує з України Богдан Хмельницький, буде могутньою і небезпечною сусідкою Криму”. Наступного, 1656 року, польські дипломати переконували Семигородського князя, що Богдан Хмельницький маючи владу над усіма руськими землями стане монархом, що матиме 100-тисячну армію”²⁾

Дуже чітко формулював став-

лення до Переяславського договору король шведський Карл Густав IV; він писав року 1656 Хмельницькому так: „Ми знали що між великим князем московським і народом Запорожським зайшов певний договір, але такий, що полишив свободу народові цілою й не порушеною... Покладаючись на такий вільний стан ваш, ми хотіли цілком явно, за відомом навіть вел. князя московського, ввійти в листування з вашою Світлістю”¹⁾. Ще роком пізніше посол цісаря австрійського, архієпископ барон Парчевич вітав Богдана Хмельницького і його „вельможних і славних радників, що становлять цю славну й войовничу республіку”²⁾.

Таким чином, чужоземні держави та монархи трактували Україну як вільну, самостійну, окрему від Москви державу, гетьмана — як самостійного господаря держави, а договір 1654 року вважали тільки за договір союзу або протекції — підсумовує проф. А. Яковлів ті факти, що дають нам тогочасні джерела³⁾.

Проф. І. Борщак доводить, що французькі урядові кола і громадська опінія вважали, що Переяславський договір був мілітарним союзом України та Москви і розуміли, що він потрібний був Богданові Хмельницькому як тимчасова передишка в змаганнях з Польщею.⁴⁾ Theatrum Evropeum писав, що мета Хмельницького була бути самому володарем України⁵⁾

ПЕРШИЙ КОНФЛІКТ

Тим часом мілітарний союз України з Москвою зазнавав все

більше розколів, які завдала Москва. В той самий день, коли український кордон переїхали московські послы, 31 грудня 1654 р., цар оголосив війну Польщі. Здавалося все було гаразд: обидві держави, зв'язані мілітарним союзом переходять від слів до діл, реальних дій. Разом з московським військом вирушило проти Польщі й українське. Білоруські міста та села стали приднуватися до України. Полковник Золотаренко, наказний гетьман Сіверський, і полковник Іван Нечай, полковник Білоруський, Могилевський, Гомельський і Чауський почали вводити козацький лад. Богдан Хмельницький здійснював плян будування великої Українсько-Білоруської держави, прагнув об'єднати всі землі, де були українці. На цьому ґрунті стався перший конфлікт його з Москвою. Спираючись на українську військову силу, Москва прагнула приднати землі, відбиті у Польщі. Конфлікти повторилися під Львовом і Люблином. Нарешті Москва зрадила Україні і в вересні 1656 року склала сепаратний мир з Польщею; на раду в Вільні, де обговорювалися умови миру, не було навіть допущено українських послів. По суті цим Віленським миром було розірвано мілітарний договір Москви та України, спрямований проти Польщі.

Відповіддю на Віленську угоду була славетна нарада, чи сойм в Чигирині 2/12 жовтня 1656 року. Участь в ньому взяли всі полковники, осавули і сотники, які склали присягу собі взаємно, що „коли хто небудь на них наступатиме, то вони проти ворога того всі, як один муж, вмісті стоять будуть”. Це була присяга не тому, або іншому протекторові — це українська старшина, яка усвідомила себе репрезентантами незалежної Держави, цією присягою замани-

1) О. Оглоблин, ст. 13.

2) В. Липинський ор. сіт. ст. 51.

1) В. Липинський, ор. сіт. ст. 51.

2) А. Яковлів, ор. сіт. ст. 63.

3) А. Яковлів, ор. сіт. ст. 63.

4) Г. Борщак, Франція і Переяславська Рада. Вісті Европ. Відділу НТШ, 1954 ч. 6, ст. 16.

5) О. Оглоблин, ор. сіт. ст. 74.

фестувала незалежність перед всіма ворогами¹).

Роля України в європейських подіях XVIII століття

1656 рік був переломовим в історії Хмельниччини. Звільнена номінальним протекторатом Москви від самої тіні залежності від Польщі, звільнена морально Віленською угодою від обов'язків мілітарного союзу відносно Москви, накладеними Переяславським договором. Українська держава під мудрим провідом Богдана Хмельницького стала осередком ряду коаліцій, які втягли всю Східню частину Європи.

Року 1656 Хмельницький склав велику коаліцію європейських держав, спрямовану проти Польщі та Криму, а почасти Туреччини, оскільки зачеплено було її інтереси в Криму. До коаліції входили Швеція, Прусія, Семигород, Молдавія, Валохія, Литва. В цій коаліції Україна посіла видатне місце. В перспективі передбачалося повне знищення Польщі, при чому Україна мала дістати всі землі, заселені українським народом. На цьому стояв Хмельницький твердо. Спочатку Карл Густав IV пропонував Хмельницькому визнати права України на козацькі землі з титулом „князь Київський і Чернігівський і Гетьман Військ Запорозьких”; під протекторатом Швеції, подібно до того, як мала Польща протекторат над Прусією та Бранденбургом. Проте Рада Старшин не дозволила навіть обговорювати таку пропозицію. Тоді Швеція спішно надіслала другого посла з грамотою, якою визнавала за Україною права на незалежну державу на всіх українських землях з Смоленськом включно, а за Хмельницьким титул **дідичного князя**. Другий член коаліції, князь Семигородський Юрій Ракочі визнав року 1656 права України на всю Червону й частину Білої Руси, як князівства, а за Богданом Хмельницьким права **спадкового князя**.

Князь Богуслав Радзивил який мав дістати в звільненій Литві після поділу Польщі, титул короля Литви під протекторатом України та Швеції.¹)

В. Липинський підкреслював ріжницю в самому способі ведення війни в роках 1648—49 та 1656—57: це вже не було повстання проти Польщі, це була війна за українську землю, яку вів Хмельницький в союзі з європейськими, на верстві лицарській опертими державами. Хмельницький не дозволяв руйнувати зайняті землі, і наказував поводитись з населенням „**як з власними нашими**”.²)

Одночасно Хмельницький будував другу коаліцію з метою звільнення християнських народів з-під мусульманської влади. До цієї коаліції належали Венеція, Англія, Австрія, Швеція і як рівноправна з Україною Москва.³)

Протягом двох років 1656—1657 Україна стала одною з першествуючих держав Східньої Європи. Роля її в європейських подіях була не менша, ніж Польщі та Москви. Моральна вага її відповідала реальній силі. Показником може служити те, що року 1656 Карл Густав IV коли Франція пропонувала посередництво для мирних переговорів з Польщею, поставив умовою запрошення на конгрес представників від України. З другого боку, австрійський цісар пропонував своє посередництво для примирення України та Польщі. Роля України в європейських подіях була не менша, ніж роля Польщі та Москви, і в скромному козацькому місті Чигирині сходилися послы різних держав, перебували резиденти наймогутніших держав і вирішувалися питання європейської політики. Року 1657 до Богдана Хмельницького прибув посол Фердинанда III, цісаря Австрійського, архієпископ барон Петро Парчевич, як посередник між Україною і Польщею. Він застав там двох послів від Швеції, двох — від Семигорода, по-

сла від польського короля і окремо посла від польської королеви, який привіз дарунки пані Гетьмановій, трьох послів від Молдавії, трьох від Волощини посла від Туреччини, і представника від князя Радивиля; сам архієпископ привіз повновласть від цісаря і окреме доручення від Венеції. Незабаром прибули послы від Москви.¹)

Зеніт слави й могутности

Богдан Хмельницький переживав зеніт своєї слави й могутности, здавалось його „шалені думи” про вільну, незалежну Україну вже здійснюються. Змінилось й титулування Богдана Хмельницького: офіційно його звали „**Гетьман з Божої милости**”; в українських офіційних документах його називають „**государ**”, „**зверхній владца**”, „государ отчизни нашої”, „зверхний властитель”, Митрополит Сильвестр Косов називав гетьмана „нашей землі начальник і повелитель”. Князь Степан Четвертинський називав його після смерті: „**Ясновельможний, Достойний пам'яті, Його Милість пан Хмельницький, Гетьман Великий оборонець віри нашої православної**”.²)

Пишучи до господаря Волощини 18.VI.1657 р. Хмельницький називав себе „Clementia divina Generalis Dux Exercituum Zaporoviensium”

В листі до курфюрста Фридриха Вільгельма Бранденбурського називав себе 21.VI.1657 р.: „Dux Cohortum Zaporoviensium”

В розмові з московським послом І. Виговський казав: „Як цар у своїй землі, так гетьман у своїм краю князь, або король”

Чужоземні володарі зверталися до нього: „Illustrissums Dus”

(**Найсвітліший Князь, або „Його Світлість”**)³)

Зміна в ставленні до Гетьмана відбулася на ставленні до його

1) Іларіон, ор. сит. ст. 79.

2) В. Липинський ор. сит. ст. 193-4.

3) Іларіон, ор. сит., ст. 78.

1) В. Липинський, ор. сит. ст. 203, 54

2) О. Оглоблин, ор., сит. ст. 64.

3) О. Оглоблин, ор. сит. 64.

1) В. Липинський ор. сит. ст. 42.

дружини: Гетьманова Ганна мала свій двір, її штат складався з знатних жінок!) Як дружини монарха, Богдан Хмельницький дав їй право видавати універсали в культурно-релігійних справах. Відомий її універсал Густинському монастиреві, підписаний „Гетьманова Анна Богданова Хмельницька” з печаткою з гербом Абданк, виданий 22 липня 1655 року.²⁾

Найбільш паказово її виразно виявилось взаємовідношення між Україною і Московією після Переяславської угоди в прагненні Богдана Хмельницького встановити **спадкову владу в його роді**. Спочатку намічав він на спадкоємця старшого сина Тимоша, який загинув під Сучавою р. 1650. Тепер, коли в 1656—1657 роках він створив для України блискуче становище, він знов повернувся до цієї ж думки, але тепер спадкоємцем своїм він хотів мати другого сина, Юрія. Старшинська Рада в 1657 році, на яку з'їхалось 26 полковників, і багато іншої старшини, одноголосно проголосили наступником Богдана Хмельницького на випадок його смерті 16-тирічного Юрія Хмельницького. Обрання його на гетьмана не було, **було лише проголошення**.³⁾ Ряд держав негайно визнали Юрія спадкоємним гетьманом: Швеція, Польща, Туреччина, Молдавія, Волощина, Семигород, Москва. При цьому Москва зажадала присяги Юрія, але Богдан Хмельницький рішуче відмовив їй: син його не повинен присягати нікому! Богдан Хмельницький розпочав переговори з патріархом московським Никоном, який взагалі ставився прихильно до України, про коронування Юрія за тим же чином, за яким коронувалися московські царі, щоб зрівняти остаточно українську гетьманську владу з московською царською. Цар заборонив своєму патріархові це коронування, але гетьман не від-

мовився від цієї думки і шукав підтримки у східних патріархів. Цей факт надзвичайно цікавий: він свідчить, як ставився гетьман і українська старшина до співвідношення між двома владами-царя й гетьмана.¹⁾

Підсумки

Підводячи підсумки всім цим фактам, що їх подано вище, треба визнати, що вони доводять, що в 1654 році та в ближчих по ньому 1655—1657 роках ніхто з сторін — ні Москва, ні Україна не вважали Переяславський договір за акт підданства в розумінні XIX-XX століть і обидві сторони вважали, що Україна повністю зберегла свою державну незалежність. Україна навіть більше, ніж до складання Переяславського договору, вважалася всіма державами Європи, з якими вона мала стосунки, незалежною державою, яка мала всі права на складання нових договорів, союзів, незалежно від того, відповідало це, чи не відповідало інтересам Москви. Найпереконливішим в цьому відношенні є те, що Московський уряд знав про ці союзи і дипломатичні переговори і протестів не заявляв, бо не мав на те права.²⁾

Україна вела свою незалежну політику — обирала союзників і друзів. Характерна заява Богдана Хмельницького боярину Бутурліну, який 19 червня 1657 р. дорікав гетьманові за союз з Швецією, що шведам він вірить, а цар хоче повернути Україну Польщі, ламаючи своє царське слово. В історії України ближчих до 1654 р. десятиліть особа Богдана Хмельницького, визволителя України і великого будівника Української держави, було оточено побожною пошаною. Державні діячі Мазепинської доби високо оцінювали діяльність Богдана Хмельницького, а Пилип Орлик дав блискучу аналізу Переяславської угоди: „Найсильнішим і найпереможнішим аргументом і доказом суверенності України є уро-

чистий союзний договір, заключений між царем Олексієм Михайловичем і „Станами” України з другого боку. Трактат цей уложенний в 1654 і підписаний уповноваженими представниками. Цей, такий урочистий і докладний трактат, названий вічним, повинен був, здавалося, назавжди установити спокій, вольності й лад на Україні” (Вивід прав України, 1712).

Я навожу деякі думки діячів початку XVIII віку, бо вони належали чи особисто до покоління сучасників Переяславського договору, чи виростили в родинах людей, що були безпосередніми сучасниками і діячами тої знаменної доби.

По суті історію Хмельниччини треба поділяти на дві доби: 1648—1654 рік — доба титаничної боротьби України з Польщею, боротьби за її волю, за звільнення з-під „неволи лядської”; і 1655—1657 доба будівництва української держави, яка звільнена від Польщі, нічим не обмежена в своїх правах, стала в ряд міцніших держав Європи. Не Москва стала в центрі європейської політики, не до її Кремля посіпали резиденти європейських держав і послі. Скромне козацьке місто Чигирин, з його високим замком, що височив над околицями, притягав увагу Скандинавії і Балкан, Австрійського царя і Турецького султана, і там вирішувалися питання союзів, миру й війни. А коли вирішували їх, то рахувалися з реальною силою України, цією „славною й войовничою Республікою” як назвав її архієпископ Перчевич, з гением Його Світлості, Великого Гетьмана, з — „слави християнських князів” з мудрістю його дорадників і відвагою, і мужністю військ і менш за все з тим, що скаже московський цар, який так блискучо започаткував союз двох держав в Переяславі й так ганебно закінчив його в Вільні.

ЧИТАЧУ!

Не забудь передплатити
„ЗА ЄДНІСТЬ НАЦІЇ”
на 1955 рік.

1) В. Липинський, ор. сіт. ст. 176.
2) Репродукція печатки видана В. Липинським.

3) В. Липинський, Україна на перехресті, ст. 272.

1) Іларіон, ор. сіт. ст. 93 (за Актами Ю. Зап. Рос).

2) Іларіон, ор. сіт. ст. 91.

Адам Гнідь

ТЕРПІМІСТЬ ПЕРЕДУСІМ

Статті дидактичного, переконуючого, характеру найкраще здається починати із заложення, що з ним мусять погодитися всі читачі, незалежно від політичних, релігійних чи інших переконань і пересудів. Таке заложення має рівночасно вміщувати в собі головну тезу статті й впроваджувати читача в предмет під дискусією. Тема нашої статті — національна єдність, а починається вона із заложення, що національна єдність нам корисна й потрібна. Важливість єдності завважили майже всі індо-європейські племена на початку своєї історії і передали з покоління в покоління оповідання, як наприклад про те, якто князь закликав до себе своїх синів і показав їм мітлу єдність, якої вони не могли переломати, але зате зовсім легко переломали поодинокі прутики, з яких складається мітла. Такі оповідання можна знайти у фольклорі багатьох народів. Навіть нині існують ще деякі примітивні народи, які зовсім не мають встановлених установ правління і очевидножки живуть одинцем, роз'єднано. Але навіть такі племена з культурою неоліту об'єднуються негайно, коли виникає потреба спільної дії, з'єдненого висупу.

Що ж тоді з нашим народом, а принаймні з його відлामом на чужині: чи ми об'єднані, чи може наші люди розбиті й розсварені, „мов паралітик той на роздорожжю”, чи нам треба проповідувати слово єдності й закликати до згоди? Помимо деяких мнених познаних, які заперечували б наше твердження, відлам нашого народу закордопом — звичайних українських людей — мусить представлятися очам кожного правдолюбимого, об'єктивного обсерватора, нашого чи чужинця, як суцільний, об'єднаний, здоровий моноліт. Переважаєча більшість наших людей відзначається високою національною свідомістю, непохитним переконанням, що нашою найвищою метою є вибороти волю і незалежність для Рідного Краю і жертвенністю, або готовістю жертвувати, еґоїстичні цілі й особисті вигоди для загального добра. За винятком маленької горстки політичних опортуністів і кандидатів на доробкєвичів на політичному паскарстві, між нами нема запєпадницьких рухів, ані різкого поділу на якісь доктринерські утопійні фракції, які не погоджувались би в підставових питаннях. На ділі, наші люди на еміґрації це зразок єдності в усіх вітальних проблемах, а також працювати, чесні й гідні представники свого народу та його інтересів, групою й поодинокю.

Здавалося би, що нам нічого сваритися з теперішнім станом речей, ані, вприваочис у відкриті двері, розписуватися про потребу єдності, хіба у формі про її благодаті. Але не до од нам, ані до радости, коли ми почитасмо статті в багатьох часописах і книжках, які появляються на еміґрації українською мовою. Там шалє битва особистостей і утопій, верховодить азійська логіка й хитрунство, доктринерство й впер-

тість; нелюдська злосливість та особисті напади заповнюють сторінки за сторінкою середньовічного фанатизму й нетерпимости. Поважні громадяни, які напевно не лаються в родинному колі, запалюються вогнем гідним кращої мети й кладуть свос ім'я під довгими тирадами майже вуличної лайки й неоправданих обвинувачень мнених ворогів. Перед нами купа газет і брошур, яких синтакса опирається на знаках оклику й наведєння, але ці правописні знаки трєтять ту невинну ролю, що її вони звичайно виконують в інших творах. Тут вони стають правдивою зброєю, яка змінює звичний сєнс слів і обертає їх в іронічні, напасливі, образливі, вбивчі й саркастичні поняття, направлені прямо в серце противника. Щоб хтось не проґавив значіння цих низьких сарказмів, автори таких статей ще збільшують ефективність своєї термінології, додаючи десятки недвозначних словесних величин. Відкриваччи навання книгу одного відомого українського політика, ми находимо ось такі перли, що описують його політичних противників: плугаторі, грєчкосії, бабії, мерзотники, плебєї, голота, шельми, шельменки. Знаючи послідовність автора, ми не сумніваємося, що він рівномірно розмістив такі епітєти по всіх сторінках, створивши на 100 сторінках около 800 ориґінальних „матів”. В наших еміґраційних умовах це вже дійсно енциклопедія! Такі приклади можна наводити без кінця.

Із сказаного ясно виходить, що якщо між нами є зародки роз'єднання і гризні, тоді вони не на низах, але сіються вони таки із самого „Олімпу”, де спідять аспіранти на батьків паролу, солонів і вождів. Наша розсіяна еміґрація вдержує зв'язок тільки при помочі преси, і тільки при помочі преси рідною мовою української нафловини: в Венесуелі й український шахтар з Їоркширу погувають себе членами одної української еміґраційної спільноти. Легко можна собі уявити, як розсварені українські політики й політиканти можуть, при сприятливих умовах, довести до повного духового, в додатку до фізичного, розбиття українців на еміґрації. Але навіть якщо ми повіримо в здоровий розум звичайного українського громадянина й допустимо, що він не дуже вірить всяким неоправданим очорнюванням одних одними й задержує рівновагу політичних переконань, все ж таки ми не сміємо забути, що розсвареність людей які все ж таки стоять на провідних позиціях виключає організацію позитивної дії, спрямованої на важливі відтинки міжнародної політики в слушний час, всієї живучої талановитої, провідної верстви нашої еміґрації. Тоді, коли нам треба спільної, об'єднаної, зорієнтованої в одному напрямку преси, української і чужомовної; саме тоді, коли українці по цілому світі повинні заговорити одним, могутнім голосом і добитися уваги чужих і могутніх цього світу, наші сту-

пі фінансові засоби й часто години по тяжкій фізичній праці прогайнуються на жовч, що її летється на голови наших таки братів, які на жаль мають трохи відмінні погляди на деякі тактичні політичні питання. Хіба не тяжко собі представити, що якщо наші дійсні вороги хотіли б пролізти в наші ряди й цілком зруйнувати наші визвольні намагання, вони залишилися би незамічені й нерозкриті в розгардіяші між партійними часописами.

Часто чуються голоси, що партійна боротьба існуватиме так довго, як довго існуватимуть політичні партії. У відповідь на приватні й публічні засуди міжпартійної ворожнечі між провідними українцями чується легковажні вислови, що ми не винайшли міжпартійної боротьби, ані ми не одинокі, що нею займаємося. У відповідь на такі вислови, ми можемо сказати, що становище нашої еміграційної спільноти та її провідників багато дечим різниться від становища незалежних, суверенних націй та їхніх партійних провідників. В цій різниці міститься вся абсурдність нашої міжпартійної гризні: цілло боротьби партій в незалежних народів с влада й впливи на життя і політику даної нації; — яку ж владу, які впливи, який особистий престиж задумують досягнути ті наші еміграційні політики, яких творчість зосереджується передусім на поборювання членів власної нації, але інших переконань? В найкрайньому випадку можна сказати, що вони сваряться за спадщину, тоді, коли кандидат на небіжчика все ще гуляє по білому світі. Пояснення інших мотивів треба залишити психологам і психіатрам.

Легко сказати, що міжпартійна гризня і політиканство існуватимуть навки і нічого нам тратити часу й енергії на роздумування і дискусії, як їх поборювати. Тут йдеться про ефективність нашої дії і про вибір між сконсолідованим, рішучим виступом перед світом за наші права і між прогайнуванням часу й повним розбиттям і дупневною діяспором нашої еміграційної спільноти. Ми мусимо вірити, що міжпартійна гризня, як кожна інша проблема, має свої причини й складові елементи, які, як і в кожній іншій проблемі можна ізолювати, розумово розглянути й пошукати за ліками на недугу кожного її компоненту. В цей спосіб, ми побачимо нашу проблему в реальній перспективі, обстрижену з банальностей і сентименталізму, й зможемо приймати протизаходи на поодинокі її прояви, в процесі їхнього виникання. В нашій короткій статті неможливо аналізувати причини міжпартійної ворожнечі й ми мусимо обмежитися до вичислення тільки деяких її проявів. Але ми присвяtimo трохи місця на начеркнення широким напрямних для кампанії за покращання клімату в наших міжпартійних зносинах.

Лист до Редакції

З НАГОДИ З'ЇЗДУ „СЕЛЯНСЬКОЇ ПАРТІЇ” В РОЧДЕЛІ

Вельмишановний Пане Редакторе!

Як довідаюсь, у Рочделі (Англія) має відбутися з'їзд „Селянської партії”. З цієї нагоди пригадався мені випадок, що був у нашому селі Н. на Херсонщині під час „розкуркулення”.

Дід Карлаш — робстящий селянин, вся його сім'я і він сам — любили землю та вміли на ній працювати. А молодий активіст, Хведір Керінчук, прийшов його розкуркулювати:

— А ну, давай своє майно, хватить наживатися на чужій праці!

— Бійся Бога, Хведоре!... та хто ж на твоїй праці нажився, — каже дід Карлаш, — ти ж бо такий лецар, що і в батька рідного працювати не схотів!

— Мовчи, бо...

І Хведір — селянин, і дід Карлаш — селянин, але... один той, який грабував, а другий той, якого грабували.

Цікаво знати: котрі селяни з'їжджаються на з'їзд до Рочделю — Хведори, чи Карлаші?

З пошаною і т.д. **К. С-ко**

Від Редакції

Вельмишановний Пане К. С-ко, у Вас, так би мовити, клясовий підхід до справи — той підхід, що його так люблять пропагувати наші вороги, щоб відтягнути увагу населення України від **національної боротьби**, точніше — **боротьби за національне визволення України**.

На наш погляд і Хведори, і Карлаші — українці, які є жертвами Квасових (пригадуєте, у тому ж селі москала Квасова, що був головою Сільради?), вони ділили наших людей на Хведорів та Карлашів, щоб „влаштувати”!...

У Рочделі на з'їзд з'їжджаються селяни, які — дасть Бог їм на розум, зрозуміють колись, що їхній добробут і спокійне володіння землею зможе забезпечити тільки **ОДИН** господар України — **Гетьман**. Це він буде однаково добрий і до Хведорів, і до Карлашів — до всіх селян-хліборобів, що люблять землю та вміють на ній працювати. Селян — **не поміщаків**, про яких з таким притиском наголошують вороги національної єдності!...

Помішки минулися і колесо історії ніхто не збирається повертати назад, а тим більше майбутня Гетьманщина — **Трудова Монархія України!**

Отже, надіємося, що прийде час і наші селяни нарешті зрозуміють, хто їхній справжній ворог, а хто приятель. **Дай тільки, Боже, їм зрозуміти це якнайшвидше.**

Тільки біля Верховної Гетьманської Влади зможуть об'єднатися в один організаційний національно-державний апарат і в одну Національну Армію всі ті активні елементи України, що — поділені досі на різні орієнтації — замість організувати та захищати — руйнують і себе, і свою рідну Українську Землю.

В. ЛИПІНСЬКИЙ

Ол. В.

В ДОРОЗІ НА ЗАХІД

3 щоденника

Від Редакції. У цьому, 1955 році, минає десять років з часу закінчення другої світової війни. Ця війна, як відомо, крім нових страждань нічого не принесла нашому народові.

Одною з характерних рис тих подій, що відбувалися на Україні в ті часи, була масова еміграція на Захід.

Емігрувати в час війни було тяжко. Подорож з України в Західній Світі здебільшого була тернистим шляхом, який пройшла значна частина нашої еміграції.

Зараз ми починаємо друкувати щоденник, в якому записані події так, як вони насправді відбувалися.

Окремі місця щоденника можливо „занадто персональні”, як висловився один з критиків, і для сторонніх людей мало цікаві, та все ж „з пісні слів не викидати”, а тому просимо читачів не бути дуже суворими суддями, пам'ятаючи про те, що щоденник — ніщо інше, як документ часу.

МИ ВСТУПИЛИ НА ЗЕМЛЮ ГАЛИЦЬКУ...

Бо може це нам вічний заповіт,
Оці мандрівки дальні і безкраї,
І може іншого шляху немає,
Щоб з хаоса душі створити світ.

Юрій Клен

21-го березня 1944. Село Іванківці. Галичина.

Велика подія!... О 2-гій годині по полудні ми переправилися через Збруч і вступили на Землю Галицьку — землю Маркіяна Шашкевича, Івана Франка та Василя Стефаника, — землю, де ще живуть „Тіні забутих предків”...

Підвід було багато, черга розтяглася понад кілометр, нам довелося простояти годин п'ять. Хвалити Бога, хоч погода була погожою, навіть сонце час-від-часу визирало із-за хмар...

Зараз восьма година вечора. Ночуємо в селі Іванківцях — велике гарне село. Дивно якимось, це ж бо село Західньої України — колись недосяжна мрія, хіба б птахом перелетів через кордон, а тепер...

Зразу ж видно, що село колгоспним не було: споряджені будівлі, скирди соломи по дворах, навіть тини ще не поламані — диво!...

Серед села велика кам'яна церква, вони кажуть „костел”.

Ночуємо в хаті молодих людей, вони недавно подружилися, а тому й небагаті. В середині хата нічим особливим не відрізняється від устаткування хати на „нашій” Україні: таке ж дерев'яне ліжко-піл, скриня, стіл, біля дверей мисник, лави попід стінами... У причільному кутку, над столом багато ікон — вірна ознака, що більшовики тут довго не були.

Наш співмандрівник, Петро Андрієвич, ночує зі своїми двома підводами в сусідньому дворі — „У старого газди!...” — каже мій господар і чомусь посміхається. Цікаво!... Все тут для мене цікаве...

22-го березня. Село Верхняківці.

Вечір, приблизно 6-та година. І сьогодні погода була доброю, і сьогодні час-від-часу з'являлося сонце. Петрові Андрієвичу не пощастило: в селі Іванківцях минулої ночі у нього з воза вкрали веломашину. Він цілий день сердився та лаяв злодіїв...

З Іванківців виїхали годині о 10-тій ранку і без особливих пригод приїхали до містечка Борців о 3-тій годині по полудні, тут понапували коней, дали оброку, але довго не зупинялися...

Борців — містечко з перехнябленими на один бік „жидівськими курниками”, маленькими крамничками, базарною площею... Над перукарнями написи: „Фрізер”. Що за „Фрізер”?... Чи не з німецького?! Аджеж це колишня „Австрія”.

У першому ж селі після Борцева ночуємо. Село називається Верхняківці, лежить воно в долині, в чотирьох кілометрах від містечка. Ледве впросилися, дуже неохоче пускають наніч. На нашій, як тут кажуть, великій Україні з ночівлею було легше — все ж свої люди... А тут — це перші ознаки чужини.

Та все ж впросилися, ночуємо. Господар і господарка роблять не надто кепське вражіння. Побачимо завтра...

23-го березня. Село Верхняківці.

Ми сьогодні не поспішаємо з виїздом. Я поголився, бо вже треба було бороду розчісувати, справив дещо коло воза. Дружина з газдинею зготували смачний обід, ми пообі-

дали, а тепер будемо вирушати в дорогу... Хочемо ще сьогодні доїхати до містечка Глусте. Думали почувати ще одну ніч, але... погані чутки, треба поспішати. Господар радить не їхати, а я думаю, що залишатися небезпечніше. Ідемо...

В більшовицькому оточені

31-го березня. Село Худівці.

Ось уже восьмий день, як я не брав у руки олівця. Ми з дружиною за цей час багато пережили, були під реальною загрозою смерті... Небезпека ще не минула, ми переховуємось і вже, ніби, звикли до свого „горобинного” становища.

Ще 23-го березня ми виїхали з села Верхняківці й їхали шляхом в напрямку до містечка Глусте. Вечоріло, над полями лягали сутінки... З лівого боку було видно село Глубідчак. Десь попереду почулися вибухи й постріли. Ми подумали, що то ворожі літаки — це нам чути й бачити не вперше. „Побомбить та й полетить” — подумав я, йдучи за своїм возом. Але вибухи з кожним разом все посилювались і наближались до нас...

Ми зупинились. Напрти нас їде військова автомашина. Я виходжу наперед і роблю знак, щоб стала. Авто не зупиняється, але німецький офіцер висовує голову й кричить: — Там більшовики!

Ми всі швидко обертаємо кінцями і їдемо назад. Над нами заревіли літаки. Я глянув вгору, але вже ніч і нічого не видно. Дуже гонимо коней. Навколо зчинився якийсь незрозумілий загальний гул. Дивлюся вперед... Нам перерізують дорогу більшовицькі повзи. Ми зупиняємось і лише встигли зіскочити з воза, як піднялася ціла завірюха вогню... Відбігаємо вбік, залягаємо на рилі. Над нами свистять кулі, кілька гарматних вибухів... Раптом стрілянина зупинилася і ми почули дитячий крик, заголосила котрась з жіночок... Чоловічі голоси і... московська лайка. Догадуємось: москалі „господарюють” у певному обзві ...

Ми з дружиною схопились на ноги, біжимо в яр, а потім понад річкою, між вербами — до лісу... Нічого не бачимо. — ніч темна, як у льосі!...

Помацки протерасємось крізь хащі лісу: обмацуємо руками і обережно просуваємось вперед. Раптом чуємо під ногами трясотину, бо-

лото... Ліс кінчився. Попереду блищить вода. Грузнемо... Допомогаємо один одному й з великим зусиллям вибивасємось на твердий ґрунт. Намадали стежку, трохи пройшли — дорога. Дорогою вже йти легше, але темрява, як у безодні, куди йдемо — не знаємо.. Дійшли до якихось воріт... подвір'я, хата... Заходжу в подвір'я. Собаки нема, бо не гавкає — не чути. Підходжу до вікна і стукаю, гукаю — ніхто не відзивається. Стукаю вдруге, втретє, вдесьте... Відповіді нема.

Виходимо з подвір'я і йдемо далі... Три-маємося понад річку, йдемо берегом... Щось почулося. Прислухаємось: десь далеко гавкають собаки. Йдемо швидше, поспішаємо... Справді — наближаємось до села: видно контури дерев, будівель... Ще йдемо... Нарешті — село!... Заходимо, йдемо вулицею — село завмерло: ні вогника у вікнах, ні живої душі на вулиці. Заходжу в одне подвір'я, друге, третє... Стукаю у вікна, гукаю, але крім собак — ніхто не відзивається.

Нарешті я підійшов до маленької старої хатини, що її вікна були затулені з середини але затулені так, що крізь щілини пробивало тоненьке пасмо світла. Заглядаю і крізь ту щілину бачу таке: на столі блимає каганець, а посеред хати стоїть на колінах стара жінка і молиться Богу. Стукаю у вікно, прошуся до хати. Жінка встає, ще раз хреститься і нічого не кажучи, відчиняє двері...

Ми щиро і глибоко вдячні тій бідній селянській родині у далекому галицькому селі, що в той тяжкий для нас час прийняла й допомогла нам чим та як зуміла.

Це село звалось Вісічка, до Верхняківців ще чотири кілометри. Вчора, виряджаючи нас з свого двору, верхняківський газда говорив нам:

— Як щось з вами трапиться в дорозі, то вертайтеся до нас!

З нами трапилось... і ми рішили вертатися до них, в село Верхняківці.

У Верхняківцях нас зустріли добре, з повним співчуттям... На другий день газда почав намовляти мене, щоб я пішов на шлях і забрав свого воза, він говорив:

— Більшовицькі повзи пішли на Борщів і ніякої залози не залишили. Підете на шлях, то бодай щось заберете, бо ж треба чимось жити.

То була правда, жити ми не мали чим і я погодився. Пішов... Вийшов за село, йду

шляхом — тихо й порохньо... На дорозі кілька побитих авт, два німці вбиті лежать понад самою дорогою. Трохи далі: віз і коні рясчавлені тяжким танком, поміж лахміттям визирає гола ніжка немця. Жах!... Іду сам, дружина залишилася в селі. Думлю, що це добре, бо їй було б тяжко дивитись на ці видовища. „Беру себе в руки” і йду далі... Нагешті підходжу до нещасливого місця, де вчора ми покинули своє майно. Серед побитих автомашин, возів, кінських та людських трупів знайшов я свого воза: коней нема, все розкидане, багато речей пограбовано, зникли й мої книжки та папери. Біля воза лежить лише одна книжка і це був якраз „Кобзар” Т. Шевченка. Цікаво, що цю книжку подарував мені один галичанин аж на Північному Кавказі, там ми з ним випадково зустрілися, стали приятелями і коли я виїжджав, він подарував мені цього „Кобзаря”. Зараз цей подарунок лежав на землі, а біля нього — моє фото. Я все це підняв і поклав на порожню валізу.

Чую якийсь шум. Підняв голову і бачу таку картину: від розбитої автомашини побігли люди до села. На шляху з'явився чоловік у довгому плащі. Я зрозумів, що це якась небезпека і також хотів піти до села. Та після першого ж мого кроку, той що йшов шляхом, загукав до мене російською мовою:
— Стой, ні сместа!

Я зупинився і тут же побачив, що на шапці москаля червона зірка. В очах — холодна жорстокість. У правій руці він тримав пістоль, а в лівій — німецький „мантиль”, мабуть здер з убитого. На плечах більшовика зеленіли погони з трьома зірками.

— Почему люди бегут? От немців не бежалі, а от своїх бегут!

З лютим притиском, твердою московською мовою ричав більшовик. Я мовчав.

— А ти кто такой, а? Отвсчай!

— Я місцевий з цього села.

— Так вот скажи, что би не убсгалі!

Не дочекавшись відповіді — спитав, указуючи пістолем на мого воза:

— А ето что за подвода?

— Не знаю, мабуть хтось покинув з втікачів!

— А ну, пойдом туда.

Я замнявся, бо ж пригадав, що зверну на

валізі лежить моє фото поруч з книжкою. Москаль помітив і заричав:

— Іді, іді вперьот! Чего мньощся?

Підійшли до воза. На моє щастя вітер здув фото і воно лежало на землі зворотнім боком. Більшовик гочав розкидати ногою залишки речей, премовляючи:

— Вот сволочи, бегут!... Пострелять дрянью такую... мать, перемать!...

Потрапила йому на очі валіза, де ще дивом відлігло дві тарілки і одна дерев'яна ложка. Він взяв у руки тарілку і звертаючись до мене, патетично заявив!

— Вот, видел? Ето награбленное имущество!... Ето ваше имущество — народное. а вы награбили і бегут с немцами!... Відіш?...

— Та, — кажу, — бачу. Це справді, мабуть... наше!

Хоч становище моє було не з веселих в той час, але сміятися дуже кортіло. Більшовик мабуть помітив посмішку на моєму обличчі і зразу ж подобрішав:

— Вот бері ето!... Хочешь?... Несі дамой!

Я скористався з цього „дозволу”, взяв „Кобзар” в руки і тільки відійшов кілька кроків від воза, як в цей час під'їжджав до мене верхівець, селянин села Глубідчак, і гукає:

— Це ваш віз?

— Ні, кажу, — це он того пана!

І показав на більшовика: „Хай, — думаю, — моїм возом подавиться”.

Пішов навпростець полем до села. Підходжу до першої хати — „Зайду, — думаю, спитаюся, як ближче йти до Верхняківець”. Тільки наблизився до хати, коли чую жіночий голос з сіней: „Я не знаю, не бачила. У нашому селі немає”... Я — поза хату, з подвір'я, спустився в балку і... пішов понад струмком в напрямку до лісу. Пізніше виявилось — це та сама дорога, що ми з дружиною нею блудили вночі.

Цю подію я записую в своїй схованці. Біля мене сидить дружина і щось пише, час від часу вона заглядає у маленьке віконечко і... витирає сльози. Згадую слова Лесі Українки:

„...Що сльози там, де навіть крови мало!”

Я давно вже неголений — заріс, постарішав... Волосся на голові відросло і пасмами спадає на плечі. Дружина каже, що я подібний на священика. Це добре...

(Далі буде)

З історичного календаря**Олена Теліга**

21-го лютого 1942-го року в Києві німецьке гестапо закатувало відому українську поетесу **Олену Телігу**.

Олена Теліга перебувала на чужині, в Празі, до часу доки німецькі війська вступили до Києва. При німцях їй пощастило добитися до столиці України — найбільшої мрії її життя. У Києві вона працювала редактором літературного часопису „Літаври”.

Заарештована була Олена Теліга німцями, як небезпечний для окупанта патріот-борець за честь і права своєї поневоленої Батьківщини. Це ж бо була одна з тих майстрів слова, що не вчила скиглити і лити сльози, як більшість сучасних поетів, а кликала покинути „спокійні дні” —

**Де всі слова у барвах однакових,
Думки — мов нероздмухані вогні,
Бажання в запорошених оковах.
Якогось вітру, сміху чи злоби!
Щоб рвались душі крізь іржаві
грати.**

**Щоб крикнув хтось: пенавидь і
люби —
І варто буде жити чи вмирати.**

„Коли ми, поети — писала Олена Теліга, — пишемо про відвагу, твердість, шляхетність посвяти й цими творами запалюємо на небезпечний шлях інших, то як ми можемо самі цього не робити? Коли я загину, то знатиму й іншим покажу, що жила так, як хотіла й повинна жити. Коли сидітиму в безпечному заплілі, це буде зрада мене самої...”

Вона себе не зрадила.

Марія Заньковецька

У місяці лютому 22-го дня року 1860 в селі Заньках біля Ніжина народилася велика українська артистка, **Марія Константинівна Адасовська**, що пізніше стала відомою під прибраним прізвиськом — **Заньковецька**.

Маючи 21 рік, Марія Заньковецька вступає в театральну групу М. Кропивницького, де з великим успіхом дебютує в „Наталці-Пол-

Ст. Цап**ПОЛКОВНИК ВАРФОЛОМЕЙ ЄВТИМОВИЧ****В п'яти роковини смерті**

8-го лютого в Міттенвальді помер Інспектор Шкільної Управи Військового Міністерства, курсовий старшина військової юнацької школи ім. гетьмана Богдана Хмельницького, штаб-старшина для доручень І-го Запорізького Корпусу, член Гетьманського Проводу, культурно-освітній референт штабу дивізії „Галичина”, щирий патріот

України — полковник Варфоломей Євтимович.

Для всіх нас це велика втрата. Сила проповіді побратима Варфоломея й надхнена любов до Рідної Землі, були на стільки великі, що й після його смерті, його статті, заклики й промови, його думки розкидані на сторінках журналів „Габір”, „Поступ”, „Червона Калина” та в творі „Військо йде” — на протязі десятків років залишаються нам всім дороговказом, як кристалізатор ідеї української Монархії у формі спадкового гетьманського роду Скоропадських.

Довголітня боротьба полковника Євтимовича, була боротьбою за відновлення Української Соборної Держави, що забезпечувала б спокій і розвиток народу, а не окремих груп, чи партій. Він дійсно був одним з кращих учнів ідеології українського монархізму Вячеслава Липинського.

Побратим Варфоломей ніколи не мріяв про якісь посади, гроші, славу, — він мріяв лише про звільнення Батьківщини і відновлення на Рідних Землях Української Держави. Бажав лише одного: дожити віку в рідній йому Перегонівці, в колишній батьківській садибі під столітніми липами, якщо вони ще там ростуть. Говорив, що має надію прожити сто років, як його діди та прадіди... і так несподівано як вояк на полі бою, він відійшов від нас...

Побратими - гетьманці, вояки б. Запорізького Корпусу, вояки дивізії „Галичина” в роковини смерті загадаймо полковника Євтимовича. Віддаймо тиху молитву за спокій душі Його, помолімося за здійснення першого з перших Його бажань — звільнення України від ворогів її та відновлення Соборної Української Держави.

Хай буде тобі легка земля в міттенвальдських горах і гимном тихий шум блакитної Ізари, незломний воїне — раб Божий, Варфоломей!

**Марія Заньковецька
Мистець Сергій Жук
Театральний Музей у Києві**

тавці”. Швидко набуває заслуженої слави великої української артистки. Критика ставила її **вище** Сари Бернард і **рівняла** з Еліоною Дузе.

За час понад 40 років артистичної діяльності Заньковецька створила велику галерею типів, серед яких образ української жінки є центральним. Існує в театральному мистецтві „**стиль Заньковецької**” — це мистецький реалізм в найкращому розумінні цього слова. Дотепний гумор або щирий смуток — характерні риси стилю Заньковецької.

Померла Марія Заньковецька 4-го жовтня 1930-го року в Києві.

Українська хроніка

*** 6-го січня ц.р. в Лондоні з ініціативи місцевого Відділу СУБ (Союзу Українців у В. Британії) відбулася спільна Свят-Вечера. На Вечері був присутній **Й. С. ЯВП Гетьманич Данило**. Святоче зібрання відзначили своєю присутністю **о. Митрат А. Малиновський** — голова Української Греко-Католицької Церкви, як рівнож і **о. Протопресвітер С. Молчанівський** — голова Генерального Управління УАПЦ в цій країні. Обидва Пан-Отці благословили свят-вечірні страви і виступили зі святочними промовами.

Під час вечері **Й. С. ЯВП Гетьманич Данило** виступив з короткою, але глибоко змістовною промовою, підкреслюючи велике значіння плекання на чужині староукраїнських традицій, як одної з передумов будови міцної української родини — у вузькому і в ширшому розумінні цих слів.

На Вечері був присутній і **проф. Дм. Левицький** — голова СУБ, що теж привітав присутніх своїм коротким виступом.

*** Українська громада в Парагваї, як довідуємось з листа **А. Куциньського**, на українське Різдво Христове влаштувала дитячу виставу „Весела новина”. Крім повного успіху малих артистів і декляматорів гарне вражіння зробила перша тут в „Просвіті” в Енкарнасіоні різдвяна ялинка, хоч і була та „ялинка” з бамбуку, бо ж справжня ялинка в гарячому Парагваї не росте, та проте всім вона дуже подобалась. Крім того, була тут і гарна декорація: рідна українська хата рясно прибрана вишитими рушниками коло святих образів. На покуті ж стояв справжній дідух — розкішний сніп пшениці перев'язаний жовто-блакитною стрічкою. Це була гордість хліборобської праці добродія **П. Черанюка** (голова централі „Просвіти”). На снопі напис: „Друзям українцям на милий спогад про Рідний Край. Честь і слава непоборній Україні!”

*** В Мельборні (Австралія) засновано Міжнародне Культурне Товариство з участю 20-ти національностей. Українців репрезентує **Інж. Б. Шемет** — голова української громади, **п. П. Кордаш** та **Інж. Я. Булка**. Заступником голови — **Др. М. Сендецький**.

*** У Філядельфії (США) в галереї „Квейрив” від 12 до 23-го січня ц.р. відбувалася виставка мистця **К. Трофіменка**. Були показані праці цього мистця за останні чотири роки в Америці, всього 50 картин: композиції, портрети, акти, пейзажи, мертва натура, квіти та інші. Мистець **К. Трофіменко** щороку бере участь у мистецьких виставах. На одній з таких вистав у галереї музею, Д-р Барнс закупив картину, композицію п'яти фігур, під назвою „Діти”. Залі Пенсільванського Університету оздоблюють дві картини: портрет-акт і мертва натура. Збірки багатьох приватних колекціонерів США теж мають в своєму складі роботи нашого мистця. Журнал „Арт Діджест” за 1951 рік у своєму ювілейному виданні з

нагоди 50-тиліття, помістив **К. Трофіменка** в список оригінальних мистців Америки.

*** Невеличка але міцна єдністю і духом Українська Громада в Туреччині з сумом зустріла вістку про смерть Князя з Токар, **Токаржевського-Карашевича**, бувшого посла УНР в Туреччині. Українці, що перебувають в Царгороді, зібралися в неділю 12-го грудня 1954-го року, щоб відслужити панахиду по померлому Князеві. Панахида відбулася на традиційному місці українських панахид, на могилі Андрія Григоровича Полуботка (1821-1897) в місцевості „Шішлі” на грецькому кладовищі.

З КОРОТКИХ ВІСТЕЙ

*** 29-го грудня 1954-го року на кордоні Еспанії і Португалії відбулася зустріч його Величності Дон-Жуана, претендента на еспанський трон, з генералом Франком. Розмова тривала 9 годин. Як заявили еспанські монархічні кола, в цій довгій розмові обговорювалося не лише про можливості військових студій в Еспанії старшого сина Його Величності, 16-ти літнього принца Жуана-Карлоса, але й проблема встановлення монархії в Еспанії. Між іншим, в своїй новорічній промові по радіо генерал Франко заявив, що стара еспанська традиція прийняла форму монархії тому, що така форма дала **ЄДНІСТЬ** і **АВТОРИТЕТ** Еспанії.

Переписка Редакції

До автора віршу: „ДО ТЕБЕ ПРОСТЯГЛИ МИ РУКИ...”

ВІІ. Добродію, Ви пишете:

На нас напосілась недоля —
Коверзує свавільно, нестерпно, —
Закута краса наша — воля,
Дідівщина наша дотепна...

То правда, що недоля коверзує свавільно, правда й те, що дідівщина наша колись була дотепна, але... вірш Ваш до друку не надається, бо крім літературної несправності, він ще й дуже плаксивий, — **плачете забагато!**... Плаксивість у віршах — це не тільки Ваша хибка, ми всі звикли „ніюні розпускать”. Читаймо твори Лесі Українки та Олени Теліги — вони, жінки, навчають нас, чоловіків, боротися — **не скиглити!**

Проза Вам дається краще, Ваш „Фрагмент з підсоветського життя” зовсім добрий і в найближчих номерах нашого журналу буде надрукований. Пишіть більше таких оповідань, ми радо будемо їх друкувати.

ВІІПане Рознатовський. Ваш вірш „Бог-Гетьман-Україна” має багато дуже гарних рядків, як ось:

Щоб виконать Батька останній наказ,

Пірвати до чину всіх нині...

Або ще:

Здається... живе наш Великий Гетьман,

**Воскресла Квітнева Подія,
Шумить і чарує Софії майдан,
А в грудях все кріпше надія...**

Це справді гарно, але, на привеликий жаль, Вам не подістило весь вірш зробити так добре, як оці кілька наведених рядків. Радимо Вам більше і уважніше працювати над віршем. Зверніть увагу на Ваші рими: в першій, наприклад, строфі римуються два прикметники з двома йменниками, а це обнижує вартість віршу, робить його монотонним. Трапляється чимало алітерацій, як ось: „Вкраїни — нині“, „Дніпро — чою“, „Тобі — борні“...

Будемо рачі одержати від Вас більше віршів. Націслюсь, що у Вас є чимало й таких творів, що можуть бути друковані на сторінках нашого журналу.

ВШПане А. Гнідь, Ваша стаття „**Герцямість передусім!**“ друкується в цьому числі „За Єдність Нації“. Надіємось, що краща, справді патріотична частина нашого громадянства зустрине її з належною увагою.

Чекаємо пообіцяну Вашими статтями: „**Зі скорочення клімату в наших міжпартійних зисинах**“.

ВШПане Д-ре Ст. Горак, Ваші статті: „**Мирний**

договір України з центральними державами Європи...“ та „**Наші причинки до незгоди**“ будуть надруковані в наступних числах „За Єдність Нації“. Запрошуємо Вас до активнішої співпраці в нашому журналі.

ВШ Маєстро Сергій Жук!

Ви пишете: „Не можу не відмітити, що в моєму листі до Редакції (вміщеному в Ч. 4 „За Єдність Нації“) прикро вражає друкарська помилка „Автор-Різбар“, замість „Артист-Різбар“... і тут же пояснюєте, що „артист“ — це значить „мистець“.

Ми Вам щиро дякуємо і за увагу, і за пояснення... Хоч правду кажучи, ми й самі знали, що „артист“ — це значить мистець. Але ми не вважаємо друкарською помилкою „Автор-Різбар“ (не „Різбар“, як у Вашому листі), бо ж це правда — Ви автор, бо маєте свої твори. Ми вважаємо Вас мистцем, бо якби за такого Вас не вважали, то не друкували б фото-знімки з Вашого твору, твору — якого Ви є **автором**.

Надалі просимо надіслати ще фото зі своїх творів. Знаючи Ваші бажання, ми будемо їх підписувати. „Мистець Сергій Жук!“...”

Редакція

Бібліографія

В МІСЯЦІ СІЧНІ Ц.Р. НА АДРЕСУ РЕДАКЦІЇ НАДІЙШЛИ ТАКІ ВИДАННЯ:

1. „**Наша Церква**“. Церковно-релігійний місячник, орган світського Апостолства. Лондон, Англія. Рік V. Ч. 1 (21).
2. „**Католицька Акція**“. Місячний орган централі українців католиків Апостолського Едмонтського екзархату. Рік VI. Ч. 1 (56).
3. „**Український Вісник**“ — Спирхіяльний орган української Православної Церкви в Америці. Кларк-талник. Рік XXV. Ч. 3.
4. „**Віра й Культура**“. Місячник української богословської думки й культури. Орган Українського Наукового Богословського Товариства. Рік XVIII. Число 3 (15). Січень 1955.¹
5. „**Нові Дні**“. Універсальний ілюстрований місячник. Рік V. Ч. 59. Грудень 1954.²
6. „**Ми і Світ**“. Український магазин. Рік 6. Ч. 1. (13).³

Примітки:

1. З найцікавіших матеріалів, що надруковані в цьому числі „Віри й культури“ є такі: Доц. Ів. Павелко „**Гетьман Богдан Хмельницький і православна віра**“, Іларіон „**Львівська граматика 1574-го року**“. Новознайдений стародрук, С. Парамонів „**Іван Іжакевич**“. Спогади.

2. Тут надрукована цікава стаття В. Павловського „**Василь Кричевський**“. У цьому ж числі місячника „Н. Д.“, його редактор ВШ. Добродій П. Волняк, згадуючи „За Єдність Нації“ заявив: „...**бо я таки й сам монархіст**“. З цього приводу пригадалося нам народне прислів'я: „Дай, Боже, на розум і нашому Іванові!“

7. „**Лис Микита**“. Журнал сатири і гумору. Рік 4. Ч. 16.
8. „**Новий оБрій**“. Альманах — „П'ять років нашого життя і праці в Австралії“. Мельборн-Аделаїда, 1954.⁴
9. Ярослав Б. Рудницький „**Українські бібліотеки в Канаді**“. Друге поширене видання. Літопис УВАН XII. Вінніпег, 1954. Стор. 46.
10. Гнат Діброва „**Кладка видінь**“. Поезії: Стор. 64 Нью-Йорк. 1953. Обкладинка М. Бутовича.
10. J. B. Rudnyckij and D. Sokulsky „**Ukrainica Canadiana 1953**“. Pp. 32. Winnipeg, 1954. Published by Ukrainian Free Academy of Sciences.⁵
11. „**The P.E.N. in Exile**“ an anthology of exiled writers.

3. З цікавих матеріалів тут надруковані такі: „**Археологічні відкриття в Україні**“ та „**Григор Орлик — великий мазепинець**“.

4. На наш погляд найцікавіші матеріали тут такі: Дмитро Чоб „**Іван Рубчак в житті і на сцені**“, Ростислав Василенко „**Думки про театр**“, Іван Стоцький „**З експедиційного щоденника**“ та оповідання Володимира Русальського „**Людина з похмурним обличчям**“.

5. **Приклад гідний наслідування**. Якби виїшли подібні праці про українські бібліотеки в США, Франції, Німеччині, Англії та інших країн, ми б знали чим диспонуємо і це набагато улегало б працю наших науковців і літераторів.

6. Тут надруковане оповідання Уласа Самчука „**The Banquet at Chibu**“.

ДОРОГІ ЧИТАЧІ!

У передмові до першого числа „За Єдність Нації” ми просили Вас допомогти нам в тяжкому ділі — поширенню ідеї національної єдності.

Почали ми свою роботу з дуже скромними засобами і, по мірі своїх сил, ми робили все можливе, щоб покращити якість і збільшити об'єм нашого журналу.

Зараз, як бачите, ми масмо в цьому — хоч і дуже скромні — все ж успіхи. Ці успіхи ми завдячуємо окремим особам, що допомогли нам пожертвами на пресовий фонд, передплатами та поширенням наших видань. Ми щиро вдячні цим людям за їхню щедрість та жертвенну працю.

Але, як не дивно, та все ж є частина людей, що ще й досі залягають з боргами і за журнал „За Єдність Нації”, і за листівки „Знамена Українських Гетьманів”. Ця заборгованість дошкулюю відбивається на нашій видавничій діяльності і гальмує розвиток журналу — гальмує поширення ідеї національної єдності.

Ось чому ми змушені звернутися ще раз до сумління людей доброї волі: допоможіть нам своїми жертвами на пресовий фонд, приднанням нових передплатників, поширенням наших видань, а найголовніше — ліквідацією заборгованості за надіслані Вам журнали „За Єдність Нації”, листівки „Знамена Українських Гетьманів” та календарі.

Просимо взяти до уваги те, що наше видавництво „Бунчук” не ставить перед собою будьяких „бізнесових” цілей, ми не збираємось багатіти з цих видань. Нашим цирим і єдиним бажанням є поширення найшляхетнішої ідеї — національної єдності.

Ще раз просимо — **ДОПОМОЖІТЬ НАМ!**

РЕДАКЦІЯ

Всім нашим друзям і прихильникам, що привітали нас з днем великого свята Різдва Христового та Новим Роком **ЩИРА ДЯКА І ВЕЛИКА ШАНА!** Дай, Господи, нам всім діждатися того щасливого дня, щоб це велике свято народження відвічної ПРАВДИ зустріти на нашій рідній землі — Україні!

РЕДАКЦІЯ

Від Адміністрації

УВАГА! КОЛЬПОРТЕРИ ТА ПРЕДСТАВНИКИ ВИДАВНИЦТВА „БУНЧУК”

1. Хто з кольпортерів або з представників видавництва „Бунчук” ще не розрахувався за чотири перші номери „За Єдність Нації” та інші видання, що були Вам надіслані видавництвом у минулому, 1954-му році, просимо розрахуватися до першого квітня ц.р. Нерозпродані видання за минулий рік просимо повернути до видавництва.

2. Хто з наших добродіїв ще має в себе збіркові листи на пресовий фонд „За Єдність Нації”, то просимо їх повернути до видавництва перед 1-шим квітня ц.р. Якщо ж хтось вважає за потрібне збіркові листи ще якийсь час тримати у себе, то просимо нас про це повідомити.

Увага! Тільки до 15-го березня ц. р. приймасмо святочні побажання для Ваших рідних, друзів та знайомих до Великоднього (за квітень місяць) числа „За Єдність Нації”, — по цілі 5/- (70 центів) за 10 слів, кожне додаткове слово по 6 пенсів. Статті та інші мат. теж тільки до 15-го березня.

Увага! Дехто з читачів звертається до нас з запитанням: Як пересилати гроші з Німеччини, Франції, США та інших країн до Англії?

Відповідаємо: У кожній країні є свої правила щодо переказу грошей закордон, але досвід показав, що невеличкі суми зовсім добре доходять до нас у звичайних поштових конвертах разом з листами. Англійський банк обмінює гроші всіх країн Європи та Америки і грудноців з цього приводу ще не було.

Адміністрація

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „ЗА ЄДНІСТЬ НАЦІЇ” НАДІЙШЛИ ПОЖЕРТВИ ВІД ТАКИХ ОСІБ:

Проф. Др. Н. Полонська-Василенко	20 н. мар.
Др. Петро Ковалів — Женєва 15/-
Др. А. Базар 3 долари
Пан Т. Олійник 1 долар
Пан А. Москаленко 1 долар
Пані Галина Мельник 15/-
Пан Ів. Науменко 2 долари
Пан С. Березницький 1 долар
Пан Т. Чалий 10/-
Інж. М. Савченко 8/-
Ів. Денєга 2 долари
Петро Лютій 2 долари

Всім жертводавцям щире староукраїнське **СПАСИБІ!**

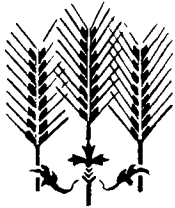
Всіх людей доброї волі кличемо і просимо: допоможіть нам в тяжкому ділі — поширенню ідеї національної єдності на базі справжньої української традиції. Це ж бо єдино вірний засіб боротьби за Вільну Соборну Україну!

РЕДАКЦІЯ

КНИЖКИ НА НАШИХ ПОЛИЦЯХ

Вячеслав Липинський „Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму”. Сторінок 470. Ціна 27/-

ВЯЧЕСЛАВ ЛИПИНСЬКИЙ

ЛИСТИ до БРАТІВ
ХЛІБОРОБІВ

БУЛАВА
ВИДАВНИЧА КОРПОРАЦІЯ
В НЬЮ ЙОРКУ

„Bulava” 423 East, 9th St.,
New York 3, N.Y. U.S.A.

„Знамена українських гетьманів” — кольорові листівки. Це помистецькому виконанні герби українських гетьманів XVII та XVIII століть — наша гордість і слава! Три листівки складають одну цілість.

Замовляти: 5, Morat Street, London, S.W.9., England.

„За Україну” — опис подорожі Гетьманича Данила Скоропадського до Злучених Держав і Канади 1937—1938”. Багато ілюстрована. Стор. 315 10/-

Позиції, перспективи і завдання Гетьманського Руху. Стор. 49 2/-

„Український Літоніс” — журнал ч. 1. 1953. Присвячений пам’яті проф. Д.І. Дорошенка. Стор. 160 10/6

С. Нагай — „Правдиве походження додаткової вартості і марксівська облузда”. Стор. 42 3/6

Др. Д. Донцов. — „Рік 1918, Київ”. Стор. 128 10/-

„Державницька Думка” — журнал ч. 1-8 3/6

Листівки-портрети Св.

Пам. Гетьмана Павла -/6

УВАГА!

В зв’язку з переходом друкарні до нового приміщення та інших від нас незалежних обставин, це число журналу виходить як подвійне за місяці лютий і березень. Щоб компенсувати кількість сторінок, наступне (квітневе) число буде збільшене.

АДМІНІСТРАЦІЯ

Увага!

Повість Олекси Воропая „Пригоди Марка Чубатого” можна набути у нас:

Ціна в Канаді та в Америці — один долар. В Англії — 4 шіл. і 6 пенсів, а в усіх інших країнах рівновартість одного американського долара.

Передплачуйте, поширюйте,
читайте газету

„НАША ДЕРЖАВА”

Орган консервативної державницької думки. Це добре редактований двохтижневик! Адреса: 140, Bathurst St., Ont., Canada.

„За Єдність Нації”! місячник літератури, мистецтва і громадського життя
Редагус колегія: редактор Олекса Воропай, члени колегії — Петро Веселовський, Л. Омеляненко.
Видає видавничка спілка „Бунчук”.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

В Англії та в Австралії — річна 1 фунт. Окреме число — 1/6. В США та в Канаді — річна 3 долари. Окреме число — 25 центів. У Німеччині — річна 4.80 н. мар., окреме число — 40 пфен. У Франції — річна 960 франків, окреме число — 80 фр. У Бразилії — річна 36 круз, окреме число — 3 крузи. В Аргентині — річна 36 пезів, окреме число — 3 пези.

НАШІ ПРЕДСТАВНИКИ ЗАКОРДОНОМ:

Австрія: Prof. A. Andriewskij, Villach D.P. Camp, Sant Martin Kaernten, Austria.
Аргентина: I. Powelko, Calle 12, y Londress y Boulogne sur Mer., Longehamps F.C.N.G.R., Rep. Argentina.
Австралія: B. Mojszenko, 4 Myall St., O. Connor, Camberra — City A.C.T. Australia.
Бразилія: Ing. W. Wakulowskyj, Caixa Postal No. 142, Sao-Caetano de Sulefs, Estado, Sao-Paulo, Brazil.
Венесуеля: Prof. Petro Makarenko, Los Rosales, Avenida Zuloaga, 11, Caracas, Venezuela.
Канада: „Our Country”, 140, Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada.
Німеччина: Prof. S. Nahaj, Augsburg Vogesen Str., 56a, Germany.
Парагвай: A. Kuszczynskyj, Casilla de Correo 862, Asuncion, Paraguay.
США: Mr. Clement Trofimenko, 500 N. 7th. Street, Philadelphia Pa., U.S.A.